

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Галаєвська Людмила

кандидат педагогічних наук

старший науковий співробітник відділу навчання

української мови та літератури

Інституту педагогіки НАПН України

luda_gala2703@ukr.net

ORCID:0000-0001-8643-910X

Особливої уваги заслуговують праці, предметом яких є розуміння сутності мотивації, природи й структури її, спрямованості особистості та динаміки поведінки, орієнтування в діяльності, співвідношення сенсу й значення тощо (Аткінсон Дж., Божович Л., Костюк Г., Левін К., Нюттен Ж., Равен Дж., Рубінштейн С., Фрейд З., Фресс П., Чудновський В., Якобсон П., інші).

Мотиви формуються поетапно. *Перший етап* характеризується усвідомленням спонукання. Відбувається осмислення його предметного змісту, способів дії і результату. Усвідомлене спонукання є мотиваційною одиницею, якою можуть бути потреба, схильність, бажання. *Другим етапом* є прийняття мотиву. Щоб усвідомлене спонукання перетворилося на особистісний мотив, воно повинно бути внутрішньо прийняте, тобто співвіднесене з ієрархією особистісних цінностей. *Третій етап* пов'язаний з реалізацією мотиву. На цьому етапі спонукальна функція мотиву поєднується з функцією задоволення потреби. Якщо неможливо реалізувати прийнятий мотив, то виникає процес фрустрації. Фрустрація – це психічний стан людини, викликаний об'єктивно непереборними (або суб'єктивно так сприйнятими) труднощами виконання завдання, досягнення мети. Наслідком цього може бути зниження самооцінки й рівня прагнень. *На четвертому етапі* мотив закріплюється в характері, перетворюється на властивість особистості, тобто на потенційні спонукання. Кінцевим етапом у формуванні мотивів є актуалізація потенційних спонукань, тобто відповідний вияв їх як рис особистості в умовах внутрішньої або зовнішньої необхідності.

Мотив – це те, що спричиняє і стимулює прагнення особистості досягти визначеної мети діяльності. Мотиви навчання спонукають учня/студента до власної активної пізнавальної діяльності, від якої залежить, що та як він осмислює, засвоює, опановує, а в кінцевому результаті – продуктивність і якість сформованої власної компетентності.

У нашому розумінні метод навчання – це спосіб організації міжособистісної взаємодії суб'єктів навчально-пізнавального дискурсу, спрямований на досягнення спільної мети і запланованого кінцевого результату. Методи навчання є комплексним поняттям, що складається із сукупності відповідних прийомів. Метод і прийом розглядаємо як близькі, взаємопов'язані, але не тотожні, не рівнозначні.

Питання забезпечення мотиваційної функції методів навчання на уроці порушує О. Кучерук і пропонує підтримку мотивації здійснювати за такими напрямками: 1) формування пізнавального інтересу засобами предмета; 2) стимулювання особистісного успіху в навчанні; 3) розвиток потреб самостійної навчально-пізнавальної діяльності; 4) спонукання до мовотворчого самовираження [2, с. 253]. З урахуванням цього, вважаємо, що методи мотивації покликані формувати пізнавальний інтерес засобами української мови; стимулювати розвиток особистісної комунікативної компетентності кожного учня/студента; забезпечувати власний успіх у процесі активного учіння; розвивати усвідомлення необхідності активної навчально-пізнавальної діяльності, спонукати до самовираження і самореалізації.

Підвищення мотивації вивчення української мови здобувачами освіти реалізують у таких методах, як метод проєктів, який ми розглядаємо як спосіб організації цільового значущого для учнів детермінованого в часі урочного або позаурочного акту навчальної діяльності, орієнтованого на результат – створення виокремленого продукту [1]. Розробляючи проєкт, учні моделюють власну стратегію та реалізують її. Запит на проєкт зумовлений потребою самостійно розв'язувати складні завдання, на протипагу традиційній ролі спостерігача у навчально-виховному процесі. Метод дебатів (розвиває критичне мислення, комунікативну культуру, навички публічного виступу та формує дослідні, організаційні навички для ведення діалогу, дискусії). Останнім часом під впливом сучасних соціальних умов збільшується питома вага методів опрацювання дискусійних питань, які є теж актуальними під час навчання української мови.

Важливе місце на кроках української мови посідають методи ситуативного моделювання, до яких відносимо імітаційні ігри, спрямовані на відтворення відомих здобувачам освіти процесів, дій, видів суспільно значущої діяльності.

Отже, вибір методу підвищення мотивації залежить від багатьох чинників. Обираючи метод навчання, педагог-предметник повинен чітко з'ясувати його основну мету, конкретні завдання, які розв'язуватимуться на уроці, визначити його потенціал для досягнення. Критерієм ефективності методу є його результативність.

Список літератури:

1. Галаєвська Л. В. Методи активного навчання української мови в школі (на матеріалі синтаксису й пунктуації). Українська мова та література в школі. 2016. № 6. С.16–21.
2. Бондаренко Н. В. Проєктна діяльність учнів на уроках української мови. Українська мова і література в школі. 2017. № 5. С. 36–40.
3. Кучерук О. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 420 с.
4. Кратасюк Л. Метод проєктів у системі особистісно орієнтованої освіти. Українська мова і література в школі. 2010. №4. С. 10–14.
5. Освітні технології: навч. метод. посібн. /О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін., За ред. О. М. Пехоти. К.: А.С.К., 2004. 256 с.
6. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. К., 2007. 144 с.
7. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб. / за ред. М. І. Пентиліук. К.: Ленвіт, 2003. 149 с.